onbedorven wereld van het boerenleven, beschikt de Moorse of Turkse over een dodelijk wapen: het mysterie, dat haar omhult als een exotische, sensuele sluier. Het is de fascinatie voor een plaats 'ver weg, het bekende voorbij', die met deze Moorse schone tot leven komt. Haar geografische oorsprong verloor uiteindelijk aan betekenis en soms is 'Moors' een adjectief dat zowel kan verwijzen naar een Arabische als naar een Spaanse vrouw.
In de teksten van de moresca's kom je vaak *liolele* ofwel onzinrefreinen tegen ('falilalilà, dindirindin', etc), onomatopeeën ('lirun lirun', om het geluid van de lier en de viola da gamba na te bootsen), imitaties van vreemde talen en accenten ('Matona mia cara in plaats van Madonna mia cara'), en kreten van marktlieden en straatventers. Ook katten, honden, ezels, koekoeken en kraaien nemen het woord, tot groot komisch effect. Evenmin ontbreken de beroemdste personages uit de commedia dell'arte, zoals Il Mattacino (de Joker) en La Gatta (de Kat).
Al deze elementen heeft Napels al verklankt in haar villanellen, maar met de moresca veranderen ze van louter poëzie in theater, waarmee de schilderachtige wereld die ze beschrijven ook echt tot leven kan worden gebracht. Het is een belangrijke overgang, waardoor de moresca een rol krijgt in het ambitieuze humanistische streven om alle muzen te verenigen onder hetzelfde dak en om hun magische samenspel te laten herrijzen uit de as van het verleden, wat geleidelijk aan zou leiden tot de uitvinding van het 'teatro in musica'.

Roberto Festa

SUMMARY
The Spanish probably introduced the *moresca* in Naples, where it flourished. The 'Moresca Napoletana' is a vocal music form, generally sung by a trio, either with two sopranos and tenor, or two tenors and baritone. The Neapolitan versions of the moresca are the earliest examples of this new genre, which can be traced back to pantomime and theatre rather than to a particular dance form. Oftentimes one saw new versions and arrangements of existing morescas. Although there are no publications devoted exclusively to the moresca, it was the fashion to include several at the end of a printed collection of villanellas.
This repertoire no longer resembles the weapon dance it once was. Its new guise is the *villanella*, to which it owes its three-voice structure, the parallel fifths, the instrumental scoring, and the colourful poeticism. To the villanella, which in commedia dall'arte typically presented a number of figures, the moresca added two new characters: the Turcho/Saracina (Turk or Saracen) and the Mora/Turcha/Pagana (Moorish, Turkish or heathen woman). The Turk or Saracen portrays the heathen warrior, the Moorish woman signifies a temptation even more perilous than the Villanella herself—the name of the genre but also, literally, a peasant girl. In moresca lyrics one often encounters nonsense refrains, onomatopoeias, imitations of foreign languages and accents, and the shouts of market and street hawkers. Animals, too, take the stage, with comic effect. Naples had already incorporated these elements into its villanellas, but with the moresca they are transformed from simple poetry into full-blown theatre.

TEKSTEN

GLI AMANTI MORESCANO

Gli amanti morescano
quivi siamo per dar diletto
Morescando lo Spagnoletto.
Tutti gioveni inamorati
su la gamba lesti e garbati
fatti in sù, fatti in giù
ben trovati, cu cu ru cu!

We dansen hier
voor uw plezier
de Spagnoletto op z'n Moors.
Alle jonge geliefden, zo
lenig en zwierig ter been,
springen op, springen neer,
in goed gezelschap, cu cu ru cu!

Viva Amore con arco e strali
il turcasso, la corde e l'ali.
Viva Venere in compagnia
e chi segue sua monarchia.
Fatti in là, fatti in quà
bona sera, fa la la la!

Leve Amor, zijn boog en pijlen,
zijn koker, pezen en vleugels.
Leve Venus en haar schare,
en wie haar dient als koningin.
Spring hierheen, spring daarheen,
goedenavond, fa la la la!

O COMPAGNI D'ALLEGREZZA

O compagni d'allegrezza
siam gionti in Cuccagna
ove chi più lavora
men guadagna!

O vrolijke metgezellen,
we zijn nu in Luilekkerland,
waar wie 't meeste werkt,
het minst verdient!

Quest'è quel loco ameno
fonte d'ogni piacer, mar d'ogni gioia
d'ogni letitia pieno
dove non esiste noia.

Dit is die heerlijke plek,
bron van alle plezier, zee van elke vreugde,
van ieder geluk vervuld,
waar sleur niet bestaat.

Siate lieti homai,
scacciate i vostri guai
e quanto ci resta
viviamolo in festa!

Verheug jullie maar,
verdrijf jullie zorgen,
zolang als het nog duurt,
vieren we hier feest!

DECLAMATIE

Sti canzune e sti stramuottole poeteche che se fanno a Napole o tiempo de lo Carnevale. 'J, Magnefico Dottore senza dottrina, l'aggia aunate, e raccovete da dinto a monnezza abbascio a lo mercato. Pe' fa sbottà Sciorenza, Pisa, Siena e tutta la Toscana, m'è benuto dinto a lo chierecuoccolo d'auni ste quatto cazuncielle fatte a la 'nterlice e a la babbalà da cierte galantuommene de lo paese mio, esperti di cose

Dit zijn de liederen en dichterlijke rijmelarijen die we laten horen in Napels in Carnavalstijd. En ik, Weledelgeboren Heer zonder Leer, heb ze bij elkaar gescharreld en meegenomen van tussen de prullen op de markt. Om Florence, Pisa, Siena en heel Toscane te doen ontploffen heb ik het in mijn koppetje gekregen om dit stel liedjes te verzamelen, die zó uit de losse pols zijn neergekrabbeld door enkele nobele heren

aggraziate, concettose e saporitelle.
'Ste struoppole, fatte da li napolitane
a tiempe quanno n' c'era no poco cchiù
d'alleria pe' 'sta cetà, e che non ce stevano
cierte litterate sputasentenze che sen-
z'avè no callo de sistema vonno mettere
a sistema lo munno, stevano sperze ccà e
llà, 'mmano a cierte pierde-jurnate che se
stipano puro chello che cacano, e diceno ca
ogn'erva nata è bonna pe'nzalata.

uit mijn stad, kundig in al wat charmant,
geraffineerd, en goed op smaak is.
Deze dichtsels, geschreven door Napo-
litanen toen er nog een beetje plezier te be-
leven viel in deze stad, toen er nog niet van
die hooggeleerde letterbrakers waren die
geen greintje orde kennen, maar de hele
wereld wel even op orde willen brengen,
zwierven her en der rond, in de handen
van lapzwansen die hun eigen schijt nog
willen archiveren, en beweren dat van
ieder kruid wel sla te maken valt.

L'autore nuoste, mperrò, non se potevano
mai smacenare ca no journo o n'auto sti
scartafacce, che'n tiempo e Carnevale se
stampavano a fuoglie volante, se spenzava-
no alla gente vascia mano e pe' le chiazze,
non già a li letterummeche e dinto a li stu-
die prubbeche, se leggevano da chi aveva
tiempo da perdere pe' fà na resata a schiat-
tarello, e po' lo mercante nce arravogliava
lo ntrappo, lo speziale lo zuccaro e tutta
la spezia, lo casadduoglio, la soppressata
e la provola, lo sauzummaro l'alice salate
e la tonnina, lo pescivendolo lo ttuonno e
li fragaglie, e quaccuno, come la carta era
frolla, se nne serveva pe' servietto de la
vocca de lo stentino retto....

Onze schrijvers, die hadden zich nooit
kunnen voorstellen dat de velletjes, die in
Carnavalstijd werden gedrukt als strooi-
biljet, op een goede dag zouden worden
rondgedeeld aan het volk op het plein, niet
aan de pennelikkers in hun bibliotheken.
Ze werden gelezen door wie ook maar een
momentje had om eens een stevig potje te
lachen, en daarna rolde de marktkoopman
er zijn draperietjes in, de kruidenier zijn
suiker en specerijen, de worstventer zijn
kaas en salami, de handelaar in delicates-
sen zijn zoute ansjovis en gerookte ma-
kreel, de visboer zijn tonijn en sardientjes,
en sommigen, gezien 't papier lekker zacht
was, gebruikten het als servet voor hun
mond daar beneden....

L'autore nuoste, dicevamo, non se pote-
vano smancecare ca sti strammuottele
carnevalische potessero scacarrà tutti li
triomphi, li Carre, l'Ammascherate e tutte
li Canti Carnevalische scritti a Sciorenza
'n tiempo de Don Ciccio Medici.

Onze schrijvers, zei ik dus, die hadden
zich nooit kunnen voorstellen dat deze
Carnavalsrijmen van onze triomfdich-
ten, maskerades en Carnavalszangen,
geschreven in Florence ten tijde van de
grote Francesco de' Medici, zomaar omver
zouden blazen!

Ma, avasta! Ascoltate, ridite e stateve
buono!

Maar, genoeg nu! Luister, lach en vermaak
jullie!

YO ME SOY LA MORENICA

Yo me soy la morenica,
yo me soy la morenica,
yo me soy la morena.

Ik ben het donkere meisje,
ik ben de Moorse.

Lo moreno bien mirado
fue la culpa del pecado,
que en mi nunca fue hallado,
ni jamas se hallara.

Donkerheid is, welbeschouwd,
het gevolg van de zonde,
waar ik geen deel aan heb,
en nooit deel zal hebben.

Soy la sin espina rosa,
que Salomon canta y glosa,
nigra sum sed formosa,
y por mi se cantara.

Ik ben de roos zonder doornen
waarvan Salomo spreekt en zingt,
donker ben ik, maar bekoorlijk,
altijd zal men voor mij zingen.

Yo soy la mata inflamada
ardiendo sin ser quemada,
ni de aquel fuego tocada
que a los otros tocara.

Ik ben de brandende braamstruik
vlammend zonder te vergaan,
onaangeroerd door ieder vuur
dat anderen zal schroeien.

IN TOLEDO UNA DONZELLA VAG'E BELLA COME UN FIOR

In Toledo una donzella vag'e bella come un
fior.
Che nott'e journ'afflitt'e mesta si lament'e
piang' ogn'hor.
Non so se è mal di testa o se gliè il mal
d'amor.

In Via Toledo woont een meisje, lieftallig
en mooi als een bloem.
Dag en nacht triest en treurig is ze, ze
klaagt en huilt aan een stuk door.
Ik weet niet of het hoofdpijn is, of
hartezeer...

La sua madr'ogn'hor le dice figlia mia che
hai tu?
Oimé miser'e dolente mi lament'e piang'
ogn'hor.
Non so se è mal di testa o se gliè il mal
d'amor.

Haar moeder zegt steeds: mijn dochter,
wat heb je toch?
Ach, ellendig en droevig ben ik, ik klaag en
huil aan een stuk door...
Ik weet niet of het hoofdpijn is, of harte-
zeer...

Voi tu figlia che io chiami medico per te
curar?
Non è quel che mio cor brama, madre mia,
non far venir.
Non so se è mal di testa o se gliè il mal
d'amor.

Zal ik, dochter, een dokter roepen om je te
genezen?
Dat is niet wat mijn hart begeert, moeder,
roep hem niet.
Ik weet niet of het hoofdpijn is, of
hartezeer...

Madre mia se tua mercé vuol guarir me de
tal dolor,
fai ch'io vegga il mio bel sole a chi ho dona-
to il core.
Non so se è mal di testa o se gliè il mal
d'amor.

Moeder, als je meelij hebt en mij wil gene-
zen van deze smart,
zorg dan dat ik mijn zon zie, aan wie ik
mijn hart heb geschonken.
Ik weet niet of het hoofdpijn is, of
hartezeer...

DECLAMAZIONE

S'el ciel non dess'aita
a far ogn'anno l'edera fiorita
abbasteresti tu, donna gentile,
con questa bocca, a far fiorir aprile.
E si lo sol non desse
il lume al mondo e da noi si ascondesse,
abbasteresti tu ad incendiar mia mente
con st'occhi belli di regina d'Oriente.

Als de hemel niet zou helpen
om ieder jaar de klimop te laten bloeien,
dan volstond jouw mond, lieflijke vrouw,
om heel april in bloei te zetten.
Als de zon zijn licht niet schonk aan de
wereld, en zich voor ons verborg, dan
volstonden jouw ogen van Oosterse vorstin
om mijn geest in vuur en vlam te zetten.

E VORRIA SAPERE, DA TE, DA TE SIGNORA

E vorria sapere, da te, da te signora
qual fu la causa ca m'annamuraje.
E tu, e tu, e lo core mio si tu,
tanto si bella ca m'annamoraje.

Ik zou van jou willen weten, o vrouwe,
hoe het toch komt, dat ik verliefd werd.
En jij, en jij, en jij, mijn hart, dat ben jij,
zó mooi ben jij, dat ik verliefd werd.

E vorria sapere da te, turca o mora,
qual fu la causa ca m'annamuraje
e e tu, e tu, e lo core mio si tu,
tanto si bella ca m'annamoraje.

Ik zou van jou willen weten, Turkse of
Moorse, hoe het toch komt, dat ik verliefd
werd. En jij, en jij, en jij, mijn hart, dat ben
jij, zó mooi ben jij, dat ik verliefd werd.

DECLAMAZIONE

Il tempo si trasforma quando incontra amore
è una pazzia dei sensi, una follia del core!
Un giorno sembra un anno e un minuto
sembra un giorno,
ma in ogni caso, il tempo se ne va e non fa mai ritorno.

De tijd verandert, wanneer liefde op je pad komt,
het is begoocheling van de zinnen, dwaasheid van 't hart!
Een dag lijkt een jaar en een minuut lijkt
wel een dag, maar hoe 't ook zij: de tijd
vliegt en komt nooit weerom…

ST' AMARO CORE MIO È DIVENTATO

St' amaro core mio è diventato
un orloggio di guai ch' ad ogni parte
sona l'hore, li punt' anchor li quarte.

Dit bittere hart van mij is verworden
tot een uurwerk van smart, dat aldoor
slaat: ieder uur, kwartier en minuut.

E la frezza che gira e mostra l'hore
per mio destin è l'immagine bella
d' una crudel che mi punge e martellla.

En de wijzer die draait en de uren wijst,
dat is, zo wil het lot, de mooie beeltenis
van een wrede dame die mij martelt en
steekt.

Fiamma le rote e tormento le corde.
li contrappesi sono la speranza
ch' hora m' atterra, et hora al ciel m' inalza.

De slingers zijn kwelling, de radertjes
vuur, de gewichten zijn de hoop, die mij nu
eens neerdrukt, dan weer ten hemel voert.

E nella sfera di mia crudel vita,
chiaro si legge e ved' a tutte l' hore
come assencia è cagion del mio dolore.

En op de wijzerplaat van mijn wrede bestaan is ieder moment duidelijk te zien en te lezen dat 't gemis de reden is van mijn verdriet.

VURRIA CA FOSSE CIAOLA

Vurria ca fosse ciaola e ca vulasse
a 'sta fenesta a dirte na parola,
ma non ca me mettisse a la gaiola.

Was ik maar een ekster, dan vloog ik naar je raam om je een woordje te zeggen…
Maar je mag me niet in een kooitje stoppen!

E tu da dinto subbeto chiammasse:
'Viene Marotta mia, deh, viene Cola.'

En jij zou meteen van binnen roepen:
'Kom maar, vogeltje, toe maar, m'n lieverdje!'

Et io venesse et hommo returnasse,
comm'era primmo e te truvasse sola,

En ik zou komen, en weer mens worden,
zoals ik eerst was, en ik zou je alleen treffen.

E po' turnasse a lu buon sinno gatta,
ca me ne scesse pè la cataratta,
ma che na cosa me venesse fatta.

En dan zou ik een slimme kat willen worden, en langs een sluipweg weer verdwijnen, maar nadat ik van jou iets heb gekregen…

I SARACINI ADORANO LO SOLE

Li saracini adorano lo sole
e li turchi la luna col le stelle;
et io adoro chisse trezze belle.

De Saracenen aanbidden de zon,
de Turken de maan en sterren:
maar ik aanbid jouw mooie vlechten.

Li marenare quand'hanno fortuna
chiammano per aiuto qualche santo.
Et io te sol' invoco nel mio chianto.

Wanneer zeelui in een storm belanden,
roepen ze een heilige aan om hulp: maar ik
roep slechts om jou in mijn weeklacht.

Tutti li schiavi cercano e fuggire,
e vorriano spezzare li catene.
Et io ogn'hor mi lego e chiavo a tene.

Geen slaaf die niet probeert te vluchten,
die niet zijn ketens wil verbreken:
maar ik bind mij steeds aan jou vast.

Ognun che nasce stim'assai la vita,
et io per vostr'amor la stimo poco.
Et sol per voi morir mi pare un gioco.

Al wie geboren wordt, houdt van het leven,
maar uit liefde voor jou hecht ik er niet
aan: voor jou te sterven lijkt me slechts
een spel.

DECLAMAZIONE

Guarda de chi me ivi annammorare
d'una che mai me mostra bona cera,
facisseme una volta un dolce riso
e po' i' moresse e iesse in paraviso

Kijk eens aan op wie ik verliefd werd:
een vrouw die me nooit eens welgezind is.
Schonk ze me maar eens een zoet lachje,
'k zou sterven en opstijgen naar 't para-

E quanto più me vede spantecare
più s'engrandisce e più se sente fera
sta lusinghera, sarracina, sta stranera.

dijs! En hoe meer ze me buiten zinnen
ziet, hoe meer ze zwelt van trots, deze
verleidelijke, Saraceence, uitheemse
vrouw...

SI TE CREDISSE DAREME MARTIELLO

Si te credisse dareme martiello
e c'aggia fIlatiello,
ca faie la grann'e 'ncriccheme lo naso,
va', figlia mia, va' ca marzo te n'ha raso!

Als je dacht, me de dampen aan te doen,
me te doen trillen van angst, wanneer je
hooghartig je neus rimpelt: toe maar, m'n
meisje, maart neemt je te grazen!

Passaje lu tiempo ca Berta filava
e ca l'auciello arava,
e non sento d'Ammore o frezza o
schamma, Spelata è Patria mò nun
c'è cchiù mamma.

Vervlogen de gouden tijd, dat Bertha spon,
en dat het vogeltje ploegde.
Ik voel Amors vuur en pijlen niet meer:
dat is voorgoed voorbij, en moeder is
heen...

Và, c'hann'apierto ll'uocchie li gattille,
so' scetate li grille,
si nun ce sta speranz' a sti bellizze
và spiezzate lu pere quanno 'mpizze.

Kom, de katjes hebben de oogjes open,
de sprinkhanen zijn ontwaakt.
Als er geen hoop is op deze schoonheid,
struikel dan maar, en breek je voet!

Aggio puosto la mola de lu sinno
né cchù me movo a zinno,
e già conosco dalla fico l'aglio!
A 'stu curtiello tuo cchiù nun me taglio!

Ik heb mijn verstandskies ingedaan,
en dans niet langer naar jouw pijpen:
ik ken nu 't verschil tussen knoflook en
vijg. Aan jouw mes snijd ik me niet meer!

DECLAMAZIONE

Declamatie

Na donna che vo' bbene a dui guagluini
non le po' far contenti tutti dui.
Cru cru canta la gruya
alza lo pede e po' ne mostra dui.
D'ogn'erba fati fascio all'enzallate
e tutti stiamo scontenti e gabbate
tu si, me pare, como la castagnia
ch'è bella for' et dentro l'è magagnia.
Chisso marito tuo, che ne voi fare?
È brutt'e piccirillo e scontraffatto
e va per strada come fusse matto.
Lassalo, bene mio, lassalo annare
non vedi c'ha la faccia commo gatto!
Se non lo lassi mai sarrò contento
e n'haveraggio un' hora de bon tiempo
fin che te veggio apresso a sto scontiento.

Een vrouw die twee mannen bemint,
houdt geen van beiden tevreden.
Cru, cru, zingt de kraanvogel,
ze tilt haar poot op en toont er twee.
Ze plukt even lief van ieder kruid,
maar beiden komen we bedrogen uit.
Voor mij ben jij net als een kastanje:
mooi van buiten, rot van binnen.
Die man van je, wat wil je daarmee?
Hij is lelijk, klein van stuk en mismaakt,
en gaat over straat als een dwaas.
Verlaat hem, liefste, laat hem toch gaan,
zie je niet dat hij een kattenkop heeft?
Verlaat je hem niet, dan zal ik nooit
gelukkig zijn, en geen moment zal ik me
vermaken, zolang ik je samen zie met die
brompot.

DEH! LA MORTE DE MARITETO

Deh! La morte de maritet' aspett'io
e no, e no e per altro no.
Ma mi dubito che nanzi me mor'io
deh, quanto sei bella tu!
Ma mi dubito che nanzi me mor'io
deh, ch'io la vorria trovare,
ma non la poss'asciar' accussì bella com-
m'a te.

Ach! Ik wacht op de dood van je man,
nee, nee, en niets anders!
Maar ik twijfel, of ik eerder zal sterven,
ach, wat ben je toch mooi!
Maar ik twijfel, of ik eerder zal sterven,
ach, ik zou haar willen vinden,
maar er is niemand zo mooi als jij...

E tutto lo juorno sto addonocchiato
e no, e no e per altro no.
E ca Dio me lev' a nanzi sto scurore,
deh, quanto sei bella tu!
Ma mi dubito che nanzi me mor'io
deh, ch'io la vorria trovare...

Ik lig de hele dag op mijn knieën,
nee, nee, en niets anders!
Laat God me van dit duister bevrijden,
ach, wat ben je toch mooi!
Maar ik twijfel, of ik eerder zal sterven,
ach, ik zou haar willen vinden...

E se tu te marite e tu non te pigli mene
e no, e no e per altro no.
En capo de lo anno vedova te veggio,
deh, quanto sei bella tu!
Ma mi dubito che nanzi me mor'io
deh, ch'io la vorria trovare...

En als je trouwt, en niet kiest voor mij,
nee, nee, en niemand anders!
Dan zul je met Nieuwjaar weduwe zijn,
ach, wat ben je toch mooi!
Maar ik twijfel, of ik eerder zal sterven,
ach, ik zou haar willen vinden...

TU SAI CHE LA CORNACCHIA

Tu sai che la cornacchia ha questa usanza
che quando canta sempre dice crai.
Crai, crai.
Tu perzì così mi fai donna scortese,
che dai bone parole e tristi attese.

Je weet dat de kraai de gewoonte heeft,
wanneer hij zingt altijd te zeggen: Crai![1]
Morgen, morgen.
Jij doet net zo, onhebbelijke vrouw,
vol mooie praatjes en valse beloftes.

Aucello ca prommitte la speranza
e le promesse sue n'attende mai.
Crai, crai.
Tu perzì così mi fai donna scortese,
che dai bone parole e tristi attese.

Het is een vogel die hoop voorspiegelt,
maar zijn beloftes nooit waarmaakt.
Morgen, morgen.
Jij doet net zo, onhebbelijke vrouw,
vol mooie praatjes en valse beloftes.

Tu sei, madonna, a quessa somiglianza
sempre me dice: Aspetta ch'averai.
Crai, crai.
tu perzì così mi fai donna scortese,
che dai bone parole e tristi attese.

Mijn vrouwe, jij bent net als de kraai,
altijd zeg je me: 'Wacht, je zal krijgen.'
Morgen, morgen.
Jij doet net zo, onhebbelijke vrouw,
vol mooie praatjes en valse beloftes.

Sai come disse Pinta ad Cramosina:
'Megli' hoggi l'ovo che crai la gallina.'
Crai, crai.

Je weet, zoals Pinta zei tot Cramosina:
'Liever nu een ei dan morgen een kip'.
Morgen, morgen.

Tu perzì così mi fai donna scortese,
Che dai bone parole e tristi attese.

Jij doet net zo, onhebbelijke vrouw,
vol mooie praatjes en valse beloftes.

[1] In het Napolitaans betekent 'crai', het geluid van de kraai, eveneens 'morgen'.

MI FAI MORIRE

Mi fai morire quando che tu mi fai la scorucciato.
Non saccio ne ch' hai, ne che voi, ne c'avesti scaccioso, sdignosiello!
Se t'haggio dato la vita, lo core,
Bocca di zuccharo, caro mio amore!
A chi ti serv' hormai!
Tante tringole, mingole, fringole,
tu me ne fai.

Ik ga te gronde wanneer je zo boos tegen me doet,
wat heb je toch, wat wil je, waarom jaag je me misnoegd weg?
Ik heb je toch mijn leven,
mijn hart gegeven,
suikermondje, mijn allerliefste!
Waar dient dit toe?
Je ratelt en babbelt maar wat tegen mij.

Se t'amo tanto, sempre t'amerò e t'haggi' amato.
Perché me ne dì, me ne sai, me ne mostri tanto crudele!
Se t'haggio dato la vita lo core,
Bocca di zuccharo, caro mio amore!
A chi ti serv' hormai!
Tante tringole, mingole, fringole,
tu me ne fai.

Ik bemin je, heb je altijd bemind,
zal je altijd beminnen.
Waarom is alles wat je tegen me zegt en doet zo wreed?
Ik heb je toch mijn leven,
mijn hart gegeven,
suikermondje, mijn allerliefste!
Waar dient dit toe?
Je ratelt en babbelt maar wat tegen mij.

DECLAMAZIONE

Declamatie

Si vedrà prima l'acqua tornar sasso
e'l sasso giel' e la cera diamante.
Si vedrà il cigno corbo deventare
l'aquila nibbio e la neve bruciare.
Si vedrà al mezo giorno notte oscura
et l'acqua de lo mare disseccare.
Si vedrà il piano monte diventare
e l'aspri monti per l'aria volare,
prima ch'io donna mi lassi de t'amare.

Eerder zie je water veranderen in steen,
steen in ijs en was in diamant,
eerder zie je de zwaan een raaf worden,
de adelaar een valk, eerder zie je sneeuw branden, zwarte nacht vallen op klaarlichte dag, eerder zie je de zee opdrogen,
de vlakte verworden tot bergrug, de stijle bergen door de lucht vliegen, dan dat ik,
vrouwe, ophoud je lief te hebben.

O VEZZOSETTA DALLA CHIOMA D'ORO

O vezzosetta dalla chioma d'oro,
dolce ristoro d'ogni mio tormento,
deh, fa contento il mio grave martire,
o vezzosetta, non mi far morire!

O bekoorlijk meisje met je gouden lokken,
zoete troost voor al mijn kwelling,
breng vreugde in mijn bitter lijden,
bekoorlijk meisje, laat me niet sterven!

O ritrosetta ch'hai sì bello il seno,
deh, fa sereno il mio dolente stato,
e fa felice il mio grave martire,
o ritrosetta, non mi far morire!

O schuchter meisje, met je mooie boezem,
breng mijn droef gemoed tot bedaren,
en maak mijn bitter lijden tot geluk,
schuchter meisje, laat me niet sterven!

O giovinetta dalla bella mano,
non far ch'invano io spenda la mia fede,
ma dà mercede al mio grave martire,
o giovinetta, non mi far morire!

O jong meisje met je mooie handen,
laat me niet vergeefs mijn trouw verspillen, maar heb mededogen met mijn bitter lijden, jong meisje, laat me niet sterven!

O sdegnosetta ch' hai sì crudo il core,
o mai d'ardore il tuo bel seno accendi,
e dolce rendi il mio grave martire,
o sdegnosetta, non mi far morire!

O hoogmoedig meisje, met je wrede hart,
laat passie in je mooie borst ontvlammen,
en maak mijn bitter lijden zoet:
hoogmoedig meisje, laat me niet sterven!

O bella figlia del soave riso,
volgimi il viso ormai dolce e pietoso,
e dà riposo al mio grave martire,
o bella figlia, non mi far morire.

O mooi meisje met je lieve lach,
laat me je gezicht zien, nu zoet en mild,
en schenk rust aan mijn bitter lijden,
mooi meisje, laat me niet sterven!

'STO CORE MIO

'Sto core mio se fosse di diamante,
sarria spezzato per tanto dolore,
quanto ne provo e sent' a tutte l'hore.

Dit hart van mij, zelfs al was het van diamant, zou nog splijten door een verdriet zo groot, als ik voortdurend moet lijden en voelen.

Et ben ch'afflitto sia più ch'altro amante
tenga dolente e sconsolato il core,
pur non li manca spirto nè vigore.

Al ben ik meer ontredderd dan andere minnaars, en is mijn hart ontroostbaar bedroefd, het is toch niet verstoken van kracht en bezieling.

DECLAMAZIONE

Amara vita è quella degl'amanti
viveno sempr' in piant' e acerbe pene
fra lacci, dardi, strali, fiamm'e catene.

Bitter is 't leven voor hen die verliefd zijn, altijd leven ze met tranen en stekende pijn, tussen strikken, vlammen, pijlen en ketens.

Hanno un dolore occulto in mezzo al core
che li consuma. Vedete che sorte!
portan'al viso maschere di morte.

Zij dragen verborgen verdriet in hun hart
dat hen verteert. Zie toch wat een lot!
als een doodsmasker is hun gelaat...

Servon i mesi fidelmente e gl'anni
e poi si trovan con le mosche in mano.
Dio ne scampi ogni fidel christiano!

Trouw dienen ze de jaren en maanden,
om uiteindelijk met lege handen te staan.
Dat God iedere christen hiervoor behoede!

Fatti li fatti toi, ca l'o provato
che meglio è sulo che mal'accompagnato.

Houd het bij jezelf: ik heb ondervonden
dat je beter alleen bent dan in slecht gezelschap.

SI LI FEMMENE PURTASSERO LA SPADA

Si li femmene purtassero la spada,
tristo chill' ommo ca vulesse bene
a donna ca lu cor crudele tene.

Pecché'n sulo lu turmentarria
colli bellizze ma co' la spada ancora,
mille ferite le darria ogn'hora.

E ne saccio una ch'è tanto crudele
ca si uno la guardasse diciarria:
pecché me guardi? E po' l'accidarria.

Fors'è buono, ca nun portano ll'arme,
ma chianellett'e trezze e verducate
pe' ffa' murire mille 'nnammurate.

Als vrouwen een zwaard droegen,
ongelukkig de man, die verliefd zou worden op een vrouw met een wreed hart.

Want niet alleen zou haar schoonheid
hem kwellen, maar ook haar zwaard:
duizend slagen zou ze hem
toebrengen!

Ik ken een vrouw, die zo wreed is,
als je maar naar haar kijkt zou ze zeggen:
Wat kijk je naar me? En dan zou ze je
doden.

Misschien maar goed, dat ze geen wapens
dragen, maar muiltjes, mooie lokken en
edelstenen, om zo duizend minnaars te
doen sterven.

DECLAMAZIONE

Con degne reverenzie & belli inchini
verso l'uscita or è ben ch'io m'accompagni
seguito da li musici che, fieri paladini,
di questo mio cantar furon complici e
compagni.

Ma prima di partire
vi voglio far udire
una mia frivolezza
scritta per sto tempo d'allegrezza.

Come sapete a Carnevale
ogni scherzo e lazzo vale
ed è tempo ch'io vi legga un testo senza
eguale
Lo testamento de lo Carnevale!
Io leggo e voi ascoltate:

Lascio che il corpo mio sia atterrato
dentro de l'hosteria di Balzano,
e che dentro là non sia levato
sino a che non sarà l'anno venuto.
voglio vicino a lui sia preparato
la robba grassa a suono di liuto,

Declamatie

Nu is het tijd dat ik mij onder fraaie
buigingen en plechtige reverences naar de
uitgang begeef, gevolgd door de muzikanten, trotse paladijnen, die handlangers en
metgezellen waren bij mijn zang.

Maar voor ik vertrek,
wil ik jullie nog één frivoliteit
van mij laten horen,
geschreven voor deze vrolijke tijd.

Zoals jullie weten, mag met Carnaval
iedere grap en gekheid van stal.
Ik lees nu een tekst voor die zijn weerga
niet kent:
dit is het Carnavalstestament!
Ik lees, en jullie: luister!

Laat mijn lichaam begraven worden
in het drinklokaal van Balzano,
en 't mag daar pas worden weggehaald
wanneer er een vol jaar verstreken is.
Vlakbij wil ik dat er wordt gezorgd
voor goed vet eten en voor luitgetokkel,

Acciò che la carne mia non sia per esca,
e li vermi non faccian la moresca.

Ai commedianti lascio giuochi e feste,
e palchi, scene, maschere e soggetti,
ma che fossero, vorrei, l'opere oneste,
e nei teatri e in tutto circospetti.
Agli architetti lascio squadri e seste;
ai pittori pennelli, olio e quadretti
ed un cervello fatto in modo tale
che si stimi assai più di quel che vale.

Lascio ai poeti canzoni e sonetti,
sestine con ottave e madrigali,
e che alzin le lor rime fino ai tetti,
buoni, cattivi, comuni ed uguali.
Alli musici lascio arie e mottetti,
tuoni, battute, fughe ed altri tali,
il contrapunto; e a chi cantar non sa,
lascio le note ut, re, mi, fa, sol, la.

Ecco che già ho finito il Testamento,
nel quale ho compartito il bene e il male,
il riso il pianto, l'affanno e lo stento,
li debiti, le spese e il capitale,
la gioia, l'allegrezza ed il contento,
il saporito e quel che non ha sale.
A chi gli piace lecchi, alla buon hora!,
e a quel che non gli piace, sputi fuora!

zodat mijn vlees geen aas wordt,
en de wormen de moresca dansen.

De komedianten laat ik feest en spel na,
toneel, maskers, scènes en verhalen,
En ik zou willen dat het eerlijk werk is,
vol decorum, in 't theater en daarbuiten.
De architecten laat ik passers en liniaal,
de schilders penselen, verf en doeken,
en een hersenpan die zó is gemaakt,
dat men zich méér voelt dan hij waard is.

De dichters laat ik sonnetten en zangen,
sextetten, octaven en madrigaal:
dat hun rijm maar tot het dak mag stijgen,
goed, middelmatig, slecht of banaal.
De muzikanten laat ik aria's en motetten,
de tonen, maten, fuga's, en zo meer,
het contrapunt; en aan wie niet kan zingen
laat ik de noten, van re, mi, fa, sol, la.

Kijk, mijn Testament loopt al ten einde,
waarin ik goed en kwaad heb gedeeld,
lachen en tranen, ellende en zorgen,
de schulden, de kosten en het kapitaal,
de vreugde, vrolijkheid en blijdschap,
wat zouteloos en wat goed gekruid is.
Wie 't bevalt, tast toe, op je geluk!
Wie 't niet bevalt, spuugt het maar uit!

[Vertaling: Marjolein van Zuylen]